

בבא בתרא קכב

עניין: על פי הגורל

רש"י במדבר כו, נד

זנים, לא נטלו אלא חלק אציהם לצדו: (נד) לרב תרבה נחלתו. לשצט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב, ואף על פי שלא היו החלקים שוים, שהרי הכל לפי רצו השצט חלקו החלקים, לא עשו אלא על ידי גורל, והגורל היה על פי רוח הקודש, כמו שמפורש בבבא בתרא (קכב.), אלעזר הכהן היה מלוצט באורים ותומים ואומר צרות הקודש, אס שצט פלוני עולה, תחוס פלוני עולה עמו, והשצטים היו כתוצים צ"צ פתקין, ושנים עשר גבולים צנים עשר פתקין, וצללוס בקלפי, והנשיא מכנים ידו לתוכה ונוטל שני פתקין, עולה צידו פתק של שס שצטו, ופתק של גבול המפורש לו, והגורל עצמו היה צווח ואומר, אני הגורל עלימי לגבול פלוני לשצט פלוני, שנאמר על פי הגורל, ולא נתחלקה הארץ צמדה, לפי שיש גבול משוצת מחצירו, אלא צשומא, צית כור רע כנגד צית סאה טוצ, הכל לפי הדמים:

גור אריה פרשת ויחי

לנחלה. ועוד דהעלה בגמרא בפרק יש נוחלין דלשבטים איפלוג פירוש שכל השבטים נטלו בשוה אותו שהיה שבטו מרובה באותו שהיה שבטו מועט כך הקשה הרמב"ן. ואינו קושיא מה שאמר והיה לכל אחד בהר ובשפילה. ומה שהקשה על זה דהרי בגמרא מסיק דלשבטים איפלוג ולא לקרקפתא רש"י מפרש דאף אם נאמר דאפלוג לשבטים לא נטל כל שבט יותר רק כל אחד ואחד לפי שהוא מרובה באוכלוסין נתנו לו חלק רב ולמועט נתנו לו חלק קטן ולא מבעיא ליה שם רק באיזה ענין היה החלוקה אם לי"ב חלקים היה הגורל או שהיו מטילין גורל על כל אחד ואחד אלא דקשיא מאי דמסיק התם דלעתיד תהיה הארץ נחלקת לי"ב חלקים פירוש חלק אחד לנשיא וזה אי אפשר לפרש רק שתהא הארץ נחלק בשוה לי"ב חלקים, דאם נאמר כל אחד לפי מה שהוא מה יהיה מגיע לנשיא אלא על כרחך לי"ג חלקים שוים קאמר, וה"נ הא דאמרין דארץ ישראל נחלק לי"ב חלקים הוא לחלקים שוים אם לא שנדחק לפרש דמתחלה נחלקה לי"ג

כוס ישועות דרושים סוף מסכת שבועות

רש"י צחומש צפ' ויחי ולהרא"ס הנמשך אחריו שאין כל חלקי השצטים שוין אלא הכל לפי הקרקפתא דנכרי שצטשצט. ומפרש הרא"ס הסוגיא דשמעתין אליבא דרש"י יע"ש. ז"ע הא אי' שס הא כי"ד [ופירשצ"ס אס גורל למה אורים ותומים ואס אורים ותומים למה גורל] אלעזר היה מכוין באורים ותומים מי יעלה בגורל כדי שידעו ישראל שמד' הגורל ולא יוליא לעז על הגורל. הא לפרש"י והרא"ס דהיו חולקין הארץ לי"ב חלקים שאנגס שוין הכל לפי מספר הנפשות. ופי' הרא"ס דצנס נפל בגורל על כל ס' חלק הראוי לו לפי מספר הנפשות שצאותו שצט. א"כ למה היה צריכין לאורים [ותומים] הא בלא"ה מוכח שמד' הי' הגורל וק"ל:

רמב"ן במדבר כו, נד

(נד) לרב תרבה נחלתו. "לשבט מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב, ואע"פ שלא היו החלקים שוים שהרי לפי רצו השצט חלקו החולקים, לא עשו אלא על ידי גורל, והגורל על פי רוח הקדש", לשון רש"י. ומדרש רבותינו בכתוב הזה אינו כן⁵⁰, אלא אמר בספרי (כאן): "לרב תרבה נחלתו, הרי שיצאו עמו עשרה בנים ממצרים ובכניסתן לארץ נמצאו חמשה וכו'⁵¹". וכן בגמרא מפורש שאין משמעותו אצל חכמים לחלק בין שבט לשבט כלל, כמו שאמרו (ב"ב קיז:) "בשלמא למ"ד ליוצאי מצרים היינו דכתיב לרב תרבה נחלתו⁵² וגו'". ועוד שכבר כתבתי בסדר ויחי יעקב (בראשית מח ו) כי בגמרא בפרק יש נוחלין (שם קכב.) העלו בפירושו שלא נתחלקה לקרקפתא דגברי אלא לשבטים נתחלקה, שנים עשר חלקים שוים עשו ממנה, ונטל כל שבט החלק שיצא לו הגורל עליו⁵³.

זוהר ח"ג פרשת וילך דף רפד ע"ב

כתיב והיה שס כך לעד לעד ודאי דיסחיד סהדווא. תלפתא איטן דקיימו צסהדווא לאסדהא ואלין איטן. צאר דינחק. גורל. ואצנא דשוי יאשע. ודא שירחא סהדווא יתיר מכלא. אמר ר' ינחק אי הכי ארבע איטן. אמר ליה ודאי אצל גורל לא כתיב ציה סהדווא. צאר דינחק מנלן דכתיב (א) (בראשית כא) צעבור סהיה לי לעדה וגו'. גורל דכתיב (במדבר ט) על פי הגורל תחלק נחלתו דהוה אמר דא ליסדה ודא לצנימין וכן לכלהו. אצנא דיהושע דכתיב